

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**I RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

MAY, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

<https://sp-press.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**I RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, 7-may

TOSHKENT-2025

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 137 bet.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025>

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz> | <https://sp-press.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 7-may, 2025-yil

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi I Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© “Sciences problems team” MChJ, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

BIOLOGIYA FANLARI

<i>Боймуродов Хусниддин, Пардаев Юнус, Хафизова Малика</i> APORRECTODEA ROSEA (SAVIGNY, 1826) ЁМҒИР ЧУВАЛЧАНГИНИНГ ТАРҚАЛИШИ ВА ЭКОЛОГИЯСИ.....	6-9
---	-----

-TEKNIKA FANLARI

<i>Инагамов Бобур</i> СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ВА СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ СОҲАЛАРИДА АМАЛИЙ ТАЖРИБАГА АСОСЛАНГАН ТАЪЛИМНИ ШАКЛЛАНТИРИШ: ДУАЛ ТАЪЛИМ МОДЕЛИ: КОРХОНА ВА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ЎРТАСИДАГИ ҲАМКОРЛИК.....	10-13
--	-------

TARIX FANLARI

<i>Umarov Sardor</i> GERMANIYANING ILMIY-MADANIY TARAQQIYOTIDA O'ZBEKISTON VA GERMANIYA XALQ DIPLOMATIYASI DOIRASIDAGI HAMKORLIGINING O'RNI	14-21
<i>Suyarov Maxmudjon</i> ELLINIZM DAVRIDA YUNON YOZUVINING O'RTA OSIYODAGI MAHALLIY TILLARGA TA'SIRI	22-27

IQTISODIYOT FANLARI

<i>Madartov Bahrom</i> PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA BOSHQARUV HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	28-31
<i>Mahsudov Muzaffar</i> DIGITAL TRANSFORMATION AS A CATALYST FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	32-35
<i>Axmedov Latayibxon</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA O'Z KAPITALI HISOB TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	36-39
<i>G'afurova Dilshoda</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	40-43

FALSAFA FANLARI

<i>Danabayev Xurshid</i> KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING IJTIMOY – FALSAFIY MOHIYATI.....	44-47
<i>Norliyev Rustam</i> INSON VA JAMIYAT O'RTASIDAGI MUVOZANAT: IJTIMOY-FALSAFIY TAHLIL	48-51

FILOLOGIYA FANLARI

<i>Abdubannoyeva Aziza</i> PSIXOLINGVISTIK TAHLIL METODLARI	52-54
<i>Abdumajitov Khurshid</i> THE PHENOMENON OF ANTONYM IN THE LEXICON OF SUMMER SPORTS IN ENGLISH AND UZBEK.....	55-57

<i>Asqaraliyeva Dilshoda</i> O'ZBEK XALQ MAQOLLARIDAN MUMTOZ ADABIYOTDA FOYDALANISH VA ULARNING TARBIYAVIY-AXLOQIY XUSUSIYATLARI	58-60
--	-------

<i>Исматова Наталья</i> ИСТОКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ОБРАЗА ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61-65
--	-------

YURIDIK FANLAR

<i>Холов Уткур</i> ҚОНУНИЙ КУЧГА КИРГАН СУД ҲУЖЖАТЛАРИНИ ЯНГИ ОЧИЛГАН ҲОЛАТЛАР БЎЙИЧА ҚАЙТА КЎРИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	66-69
--	-------

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HOLATIDA HUQUQIY BIR NAZAR.....	70-73
--	-------

<i>Ergashova Shahrizoda</i> TRIPS VA WIPO SHARTNOMALARI DOIRASIDA RAQAMLI AKTIVLAR HUQUQIY MAQOMINING EVOLYUTSIYASI	74-76
---	-------

<i>Burxonov Shahzod</i> XALQARO MEHNAT TASHKILOTI VA UNING XALQARO MEHNAT STANDARTLARINI ISHLAB CHIQISHDAGI O'RNI	77-80
---	-------

PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Haqberdiyev Baxtiyor</i> O'QUV FAOLIYATI TAMOIYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR	81-83
--	-------

<i>Исмагилова Мадинабону</i> НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО И ЗАРУБЕЖНОГО ИНТЕРЬЕРНОГО ДИЗАЙНА	84-86
--	-------

<i>Olimov Talat</i> O'QITUVCHILARDA MEDIASAVODXONLIK KO'NIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISH USULLARI	87-89
--	-------

<i>Kamolova Umida</i> O'QUVCHILARDA ESTETIK DIDNI SHAKLLANTIRISHDA POETIK TAHLILLAR	90-92
--	-------

TIBBIYOT FANLARI

<i>Tursunova Laylo, Qilichov Sherbek</i> SURUNKALI BUYRAK KASALLIKLARI BOR BEMORLARDA ARTERIAL GIPERTENZIYANING RIVOJLANISH MEKANIZMI VA BUYRAKLARNING FUNKSIONAL FAOLIYATIGA TA'SIRI	93-102
--	--------

<i>Сафоева Саломат</i> КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТОК С ПОЛИКИСТОЗОМ ЯИЧНИКОВ АССОЦИИРОВАННЫМ С ГИПОФУНКЦИЕЙ ЩИТОВИДНОЙ ЖЕЛЕЗЫ	103-106
---	---------

<i>Ergashev Bekzod</i> JINSIY XROMOSOMALARDA GENLARNING ANORMAL KO'RINISHI	107-112
---	---------

Jurayeva Gulasalxon

REVMATOID ARTRIT BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA SURUNKALI BUYRAK KASALLIKNING
RIOVLANISH XAVF OMILLAR, KASALLIKNING TARQALGANLIGI VA BUYRAKLAR
ZARARLANISH VARIANTLAR 113-121

Ro'zumbetova Safura, Umarova Zamira

PODAGRIK NEFROPATIIYADA BUYRAKLARNING SHIKASTLANISH MEXANIZMI 122-127

FARMATSEVTIKA FANLARI

Shakirova Dinora, Xabibullayeva Shoir

DETERMINATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT
OF DRIED RASPBERRY LEAVES 128-132

PSIXOLOGIYA FANLARI

Bekmuratova Xalima

ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARIDA KASBIY MOTIVATSIYANI
SHAKLLANTIRISH: IJTIMOIIY MUHITNING TA'SIRI 133-136

FALSAFA FANLARI

KAMBAG'ALLIK TUSHUNCHASINING IJTIMOIIY – FALSAFIY MOHIYATI

Danabayev Xurshid Napasovich

Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni
qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti
Samarqand filiali o'qituvchisi, falsafa fanlari
bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqolada kambag'allik tushunchasining ijtimoiy — falsafiy mohiyati bayon etilgan. Shuningdek, kambag'allikka qarshi kurashishda hamda uning oldini olish masalasiga e'tibor qaratilgan. Turmush tarzini ratsional tashkil etish malakasining pastligi kambag'allikni keltirib chiqaruvchi omillardan ekanligiga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Kambag'allik, qashshoqlik, shaxs, jamiyat, davlat, kambag'al oilalar, daromad, kam ta'minlangan oilalar.

SOCIAL-PHILOSOPHICAL ESSENCE OF THE CONCEPT OF POVERTY

Danabayev Khurshid Napasovich,

teacher of the Samarkand branch of the
Institute for Retraining and Advanced Training
of Specialists in Physical Education and Sports,
Doctor of Philosophy (PhD) in Philosophy

Abstract. This article describes the socio-philosophical essence of the concept of poverty. It also focuses on the issue of combating poverty and its prevention. It is noted that the low level of skills in rational organization of life is one of the factors that cause poverty.

Keywords: Poverty, poverty, individual, society, state, poor families, income, low-income families.

DOI: <https://doi.org/10.47390/spro/i-res-konf-2025-9>

Mamlakatimizda Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonlari avj olmoqda. "Yangi O'zbekiston mamlakatimiz mustaqilligini yanada mustahkamlash, erkinlik va ozodlikning yangi davri, bunyodkorlik va farovonlik yo'lining yuqori bosqichidir. Yangi O'zbekiston – bu "Xalq manfaati hamma narsadan ulug'" degan ezgu g'oya amaliy ishlar bilan o'z tasdig'ini topayotgan zamondir. Yangi-yangi uy-joylar, zamonaviy korxonalar, ta'lim, tibbiyot, madaniyat va sport maskanlari, obod qishloq va shaharlar yurtimiz chiroyiga chiroy qo'shayotgan tarixiy bir davrdir". Bunday obod va farovon turmush tarzini bunyod etish uchun esa eng avvalo mamlakatdagi kambag'allikni kamaytirish taqozo etiladi. Aynan shuning uchun ham Yangi O'zbekiston strategiyasi miqyosida "2030-yilgacha kambag'allik darajasini ikki martaga kamaytirish choralari ko'rilmoqda". Biroq ushbu ulkan ahamiyatga molik ijtimoiy vazifani uddalash uchun dastlab O'zbekistondagi kambag'allikning xususiyatlari va tub ildizlari aniqlanmog'i dardkor.

Kezi kelganda, shuni aytib o'tmoq kerakki, o'zga mamlakatlarda bo'lgani kabi mamlakatimizda ham kambag'allik bugun vujudga kelib qolgan ijtimoiy hodisa emas. U xalqning bir necha ming yillik tarixida turli shakl va ko'lamda namoyon bo'lib kelmoqda. Tabiiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, demografik va boshqa omillar mamlakat hududidagi kambag'allik

ko'lamiga goh ijobiy, goh salbiy ta'sir etib kelgan. Kambag'allik ko'lami ayniqsa tabiiy shart-sharoitlar ta'sirida o'zgarib turgan. Ma'lumki, mintaqa tabiiy shart-sharoitlari o'ziga xos jihatlari bilan ajralib turadi. Unda ayrim davrlarda yog'ingarchilikning mo'lligi, boshqa pallalarda qurg'oqchilik, ba'zan jazirama, ba'zida esa qahraton sovuq kuzatilgan. Tabiiy shart-sharoitlardagi bunday evrilishlar tirikchiligi ko'p jihatdan dehqonchilik va chorvachilikka asoslangan aholi turmush tarziga zudlik bilan aks-sado berardi. Xususan, qulay shart-sharoitlar ustuvor bo'lgan yillarda jamiyatdagi kambag'allik ko'lami nisbatan kamayar, favqulodda tabiiy holatlar vujudga kelgan yillarda esa shahar va qishloqlarning turmush darajasi keskin pasayar, muhtoj va yo'qsillar soni ortardi.

Mintaqaning qulay geografik joylashuvi ham ayrim davrlarda kambag'allikni vujudga keltiruvchi omil vazifasini o'tagan. Bunday qulaylik barcha davrlarda turli siyosiy kuchlarning e'tiborini tortib kelgani, e'tibor aksar vaziyatlarda turli urushlar, bosqinlar, ixtiloflar sababi bo'lgani bizga yaxshi ma'lum. Albatta, bunday siyosiy va harbiy jarayonlar kishilar turmush tarzi va darajasiga ta'sir o'tkazmasdan qolmasdi. Destruktiv siyosiy jarayonlar mamlakatdagi kambag'allar va qashshoqlar sonining keskin oshishi bilan intiho topardi.

Barcha mamlakatlarda bo'lgani kabi O'zbekistondagi kambag'allikning ham ijtimoiy va shaxsiy xususiyatga ega sabablari mavjud. Ijtimoiy xususiyatga ega sabablar haqida gapirganda, birinchi navbatda ishsizlik omilini tilga olish zarur. Diyorimizda ishsizlik sezilarli darajada saqlanib qolmoqda.

Shu o'ringa mamlakatimizda "2022-yilning 1-yanvar holati bo'yicha mehnat resurslari soni 19,3 mln kishini tashkil etib, 2020-yil shu davriga nisbatan 1,1 foizga yoki 202,6 ming kishiga oshgan". Iqtisodiy faol aholining 6,1 millioni rasmiy sektorda, 5,8 millioni norasmiy sektorda mehnat qilmoqda. "O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, ishga muhtoj bo'lganlarning umumiy soni 1,4 mln kishini, ishsizlik darajasi iqtisodiy faol aholi orasida 9,6 foizni tashkil etdi. 16-30 yoshgacha bo'lganlar orasida ishsizlik darajasi — 15,1 foiz, ayollar orasida ishsizlik darajasi esa — 13,3 foiz bo'ldi". Ma'lumki, "ishsizlik inson manfaatlariga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladigan yirik ijtimoiy-iqtisodiy muammolardan biri hisoblanadi. Ish joyini yo'qotish ko'p kishilar uchun oilaviy turmush darajasining pasayishini, shaxsiy hayotining notinchligini keltirib chiqaradi, kishiga jiddiy ruhiy ta'sir ko'rsatadi". Aynan shuning uchun ham ishsizlik yuqoridagi toifadagi kishilarni jamiyatdagi moddiy hamda ma'naviy ne'matlardan uzib qo'ymoqda, ularning turmush darajasiga salbiy ta'sir etmoqda.

O'zbekistondagi kambag'allikning eng e'tiborli sabablaridan biri o'ziga xosdemografik vaziyat bilan bog'liq. Davlat statistika qo'mitasi O'zbekiston Respublikasi aholisi 35 million kishiga yetganini ma'lum qildi. Aholi soni kuniga o'rtacha 1,5 ming kishiga ko'payib bormoqda. "2021-yilning 1-yanvar holatiga O'zbekiston Respublikasida jami 8871412 ta oila mavjud". "Respublika hududlarida jami oilalar soni Qoraqalpog'iston Respublikasida – 424198 tani, Andijon viloyatida – 824338 tani, Buxoro viloyatida – 514710 tani, Jizzax viloyatida – 318604 tani, Qashqadaryo viloyatida – 784635 tani, Navoiy viloyatida – 277706 tani, Namangan viloyatida – 723068 tani, Samarqand viloyatida – 935265 tani, Surxondaryo viloyatida – 637852 tani, Sirdaryo viloyatida – 220002 tani, Toshkent viloyatida – 837077 tani, Farg'ona viloyatida – 1 023042 tani, Xorazm viloyatida – 520368 tani, Toshkent shahrida – 830547 tani tashkil etmoqda". "Ularning 25,8 foizi farzandsiz oilalar hisoblanadi". Qolgan olti yarim milliondan ortiqroq oilada 14 yoshgacha bo'lgan 9 million 870 ming 276 nafar bola

tarbiya topmoqda, ularning 5 million 112 ming 470 nafari o'g'il bolalar bo'lsa, 4 million 757 ming 806 nafari qiz bolalardir. Ko'plab oilalarda 2-3 farzand ota-ona qaramog'ida umr kechirmoqda. Bundan tashqari, mamlakatda 487 586 ta ko'p bolali oilalar borligi qayd qilingan. Bir necha nafar farzandni voyaga yetkazayotgan oilalar, ayniqsa ko'p bolali ro'zg'orlarning moliyaviy imkoniyatlari nihoyatda cheklangan: farzandlar uchun qilinadigan xarajatlar oila byudjetining o'ta salmoqli qismini tashkil etyapti. Eng e'tiborlisi, bu moliyaviy tanqislik oilada uzoq yillar davom etadi. Bunda vaziyat o'zbek oilalarining muayyan qismini surunkali moliyaviy yetishmovchilik holatida yashashga majbur qilmoqda.

O'zbekistondagi kambag'allikning eng jiddiy sabablaridan biri kishilar dunyoqarashidan joy olgan qator illatlar bilan bog'liq. Ular orasida boqimandalik alohida o'rin tutadi. Ma'lumki, Sovet voqeligi muayyan ijtimoiy ongning shakllanishiga sabab bo'ldi. Bu, I.Karimov yozganidek, "totalitar buyruqbozlik-to'rachilik tizimi oqibatida insonning mol-mulkdan ajralib qolgani va xo'jayinlik tuyg'usini yo'qotganida namoyon bo'lmoqda. Tayyorga ayyorlik, boqimandalik kayfiyati ham kuchli rivojlangan". Afsuski, o'tgan yillar mobaynida ushbu illat batamom barham topmadi. Taklif etilgan imkoniyatlardan foydalanishni xush ko'rmaydigan, nuqul ijtimoiy yordamga ko'z tikib yashaydigan kishilar toifasi hamon mavjud. Masalan, Sergeli va Yangihayot tumanlaridagi mahallalarda o'rganishlar olib borgan Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vaziri J.Qo'chqorov juda ko'pchilik o'z hayoti davomida biror kun ishlamaganiga e'tibor qaratdi. Boqimandalik illati ayniqsa koronavirus pandemiyasi avj olgan paytda yaqqol namoyon bo'ldi. "O'zbekiston sharoitida,- deb ta'kidladi davlat rahbari,- ish bo'laturib ishlamaslik, imkoniyat bo'lsa-da dangasalik qilish endi mutlaqo mumkin emas. Biz erkin bozor sharoitiga o'tyapmiz. Bozor iqtisodiyoti shafqatsiz, o'tiraverganlarni kechirmaydi". Biroq, afsuski, jamiyatimizda boqimandalik illatiga duchor bo'lgan va aynan shu tufayli kambag'allikda umr kechirayotgan kishilar toifasi kattaligicha qolmoqda.

Turmush tarzini ratsional tashkil etish malakasining pastligi ham kambag'allikni keltirib chiqarmoqda. Bunday malakaning pastligi tufayli aksariyat kishilar daromadining katta qismi turmush darajasini oshirishga emas, bema'ni va zaruriyati yo'q to'ylar, oilaviy tantanalar, ma'raka va marosimlarga sarflanib ketmoqda. "Charlar", "aqiqa marosimi", "muchal to'yi", "qiz majlis", "kuyov chaqiriq", hayitda "kelin ko'rish" kabi marosimlar aholi tomonidan ortiqcha deb baholanmoqda. Biroq bunday marosimni tashkil etayotgan shaxslarda tadbirlarni obro'lroq joyda o'tkazishga, o'zining yutuqlarini ko'z-ko'z qilishga, moddiy mavqeyi bilan maqtanishga intilish kuchaymoqda". Aslida esa "ayrim fuqarolar dabdabali to'y marosimlari va ularni o'tkazishga sarflanadigan katta xarajatlar oqibatida qarzga botmoqda va undan qutulish maqsadida chet elga ishlash uchun chiqib ketmoqda". Shu tariqa turmush tarzini ratsional tashkil etish malakasining pastligi jamiyat a'zosi uchun kambag'allikni vujudga keltiruvchi omilga aylanmoqda.

Xullas, O'zbekistonda kambag'allik aholining 12-15 foizini qamrab olayotgan jiddiy ijtimoiy hodisa sifatida ko'zga tashlanmoqda. Uning vujudga kelishi ishsizlik, munosib (o'z mutaxassisligi bo'yicha) ish o'rinlarining yetishmasligi, ayrim oliy va professional ta'lim muassasalarida ta'lim tizimining sifatsizligi, sog'liqni saqlash tizimi va u bilan bog'liq yetarli uskunalarning yetishmasligi, katta ta'sirga ega demografik vaziyat, mintaqalarda yashash tarzining notekis rivojlanganligi kabi ijtimoiy ahamiyatga ega omillar, nogironlik yoki kasallik,

kishilar dunyoqarashidan joy olgan qator illatlar kabi shaxsiy xususiyatga ega omillar sabab bo'lmoqda.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.- T.:O'zbekiston, 2021.- B.26-27.
2. O'zbekistonning qaysi hududida oilalar soni ko'p?// <http://darakchi.uz>, 2021, 26-sentyabr.
3. O'zbekistonda farzandsiz oilalar soni ortmoqda.// /batafsil.uz, 2020, 7-noyabr.
4. Karimov I. O'zbekiston – bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li.// O'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. Tom 1.- T.:O'zbekiston, 1996.- B.294.
5. Boqimandalik biror marta yaxshilik keltirmagan.// /kun.uz, 2022, 18-fevral.
6. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik Palatasi Kengashining va O'zbekiston Respublika-si Oliy Majlisi Senati Kengashining Qo'shma Qarori. "To'ylar, oilaviy tantanalar, ma'raka va marosimlar o'tkazilishini tartibga solish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"// lex.uz/docs/5153833.